Poczta opłacona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 12 maja 1930 roku. 267.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

-----oooo§oooo-----

§

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Aidas" o polityce polskiej w państwach bałtyckich.

"Lietuvos Aidas" Nr.98 z dn.2.V.1930 r. Art.p.t."Polska a Nadbałtyk". Streszczenie:

Nietrudno zrozumieć, iż interesy Polski nad Bałtykiem sprowadzają się głównie do dwóch celów, a mianowicie: 1-o uzyskać wyjście do morza przez jakibądź port bałtycki i 2-o ująć w swe ręce kierownictwo nad polityką państw bałtyckich. Do pierwszego celu Polska dąży, nie mając pewności co do kurytarza gdańskiego, lecz hegemonja nad Bałtykiem potrzebna jej jest również w celu wzmocnienia swej pozycji w stosunkach z Niemcami i Sowietami. Przytem Polska częstokroć korzysta dla swych celów politycznych z kwestji wileńskiej. Aczkolwiek względem gwałtu Żeligowskiego zarówno Łotwa, jak Estonja, nietylko mogły, lecz i musiały stanąć w imię sprawiedliwości po stronie Litwy, to jednak i neutralność ich nie zadowalnia Polski, która stara się nakłonić Łotwę i Estonję do demonstracji przeciwko Litwie. Taką demonstracją zdaje się być zatrzymanie się Strandmana w drodze do Warszawy w Wilnie i interwencja Bałodisa w Genewie co do otwarcia kolei Libawa-Romny.

W ten sposób destrukcyjna polityka Polski znajduje sobie grunt nietylko w Talinie, lecz i Rydze. Dzięki tej polityce, nie mówi się dziś już niemal o unji państw bałtyckich. Idea tej unji coprawda jeszcze się zaznacza w postaci t.zw. klauzuli bałtyckiej w układach handlowych, które Litwa, Łotwa i Estonja podpisują z innemi państwami. Faktyczna jednak treść tej klauzuli z biegiem czasu staje się znów coraz mniej wyraźna.-

"Lietuvos Aidas" o znaczeniu układu handlowego z Japonją.

"Lietuvos Aidas" Nr.101 z dn.6.V.1930 r.Art.p.t."Układ handlowy z Japonją". Streszczenie:

Rzecz zrozumiała, iż z powodu znacznej odległości Litwy i Japonji stosunki handlowe między temi państwami w praktyce nie mogą być wielkie. Nasze centralne biuro statystyczne w swych biuletynach nie wprowadziło nawet oddzielnej szpalty dla tych stosunków. To też ekonomiczna wartość nowopodpisanego układu tymczasem szerokich podstaw nie posiada.

Natomiast znaczenie polityczne układu, ze względu na sytuację międzynarodową Japonji, jest dla Litwy doniosłe. Mając sprawy w Lidze Narodów, dość często spotykamy się z przedstawicielami Japonji. Nasza sprawa o Wilno w rozmaitych stadjach była rozważana w Radzie Ligi Narodów również przy udziale przedstawiciela Japonji. Zdarzały się też wypadki, że delegatowi japońskiemu powierzano nawet referowanie kwestyj, dotyczących Litwy. Z drugiej strony, podpis Japonji pod konwencją kłajpedzką wytwarza w stosunkach między Litwą a Japonją całkiem konkretne więzy polityczne. To też nowopodpisany z Japonją układ o marynarce i handlu nie jest żadnym luksusem, jak to się może wydawać, lecz normalnym uzupełnieniem luki, która dotychczas istniała w stosunkach litewsko-japońskich.-

Opinja prawnika japońskiego o konflikcie polsko - litewskim. ELTA podaje, iż w perjodycznem wydaniu japońskiem, poświęconem międzynarodowemu prawu i sprawom dyplomatycznym, ukazał się artykuł - odpowiedź na konsultację prawnika francuskiego Scelle w kwestji wileńskiej. Artykuł ten,

pióra radcy japońskiego w ministerstwie spraw zagranicznych, Thomas Baty, orzeka, iż profesor Scelle bez zastrzeżeń popiera zdanie Polski i nadaje małe znaczenie suwalskiej konwencji. Prof.Scelle uważa, że w sprawie tej jedynym punktem, godnym uwagi, jest ustalenie, kto posiadał faktyczną kontrolę nad Wilnem po upadku rosyjskiego imperjum. Utrzymuje on, że kwestja od początku była przedmiotem dyskusji. Prof.Scelle szuka"kompetentnego autorytetu" dla ustalenia granic Litwy. Thomas Baty jest zdania, że żaden autorytet oprócz samej Litwy nie jest tu potrzebny. Państwo rewolucyjne - Litwa - miało prawo do całego terytorjum, faktycznie należącego do jej kontroli i nie miała żadnej potrzeby prosić kogoś o przyłączenie Wileńszczyzny. Myśl, iż państwa sprzymierzone posiadały kwalifikacje do orzekania o egzystencji i o granicach państw w drodze jakiejś tajemniczej procedury, jest przeciwna jakiemubądź prawu międzynarodowemu, opartemu na poszanowaniu suwerenności.-

W k o ł a c h d y p l o m a t y c z n y c h . Kowno opuścił szereg posłów litewskich, którzy przybyli tu w sprawach służbowych, mianowicie - poseł litewski w ZSSR J.Bałtruszajtis, w Niemczech - J.Sidzikauskas i Anglji - K.Bizauskas.

Konsul litewski w Rydze Gilis został mianowany konsulem w Londynie. Kierownik wydziału konsularnego ministerstwa spraw zagranicznych, Warnauskas, został mianowany konsulem w Rydze.

Poseł jugosławiański S.Peliwanowicz, wyjechał do Belgradu. Zastępuje go w czasie nieobecności sekretarz poselstwa D.Maidanatz.-

P r o f . V o l d e m a r a s o m o ż l i w o ś c i w o j n y m i ę d z y P o l s k ą i S o w i e t a m i . W związku z notą sowiecką do Polski, prof.Voldemaras oświadczył współpracownikowi "Idische Stimme", iż bezwątpienia musi przyjść do zbrojnego starcia między temi państwami. Kwestją jest jedynie, czy starcie to wydarzy się w roku bieżącym, czy też w kilka lat potem. Wszystkie objektywne fakty przemawiają za tem, iż taka wojna jest nieunikniona. Symptomatyczną jest również agitacja, jaką podjęto w całej Europie Zachodniej przeciwko władzy sowieckiej. Zwłaszcza uwydatnia się to we Francji, gdzie akcję tę spowodowało uprowadzenie Kutiepowa. Cała afera z uprowadzeniem Kutiepowa - zdaniem prof.Voldemarasa - jest inscenizacją. Kutiepow znajduje się obecnie w Polsce. Wkońcu prof. Voldemaras zapowiedział, iż o ile Polska nie zadośćuczyni żądaniom, jakie postawi jej obecnie rząd sowiecki, będzie się miało analogję do sytuacji, jaka istniała w Serbji przed wybuchem wojny światowej.-

N i e d o p u s z c z e n i e d o g ł o s u k o n s u l a l i t e w s k i e g o w A r g e n t y n i e . "Argentinos Naujenos" podaje, iż na wieczorku litewskim w Buenos Aires, podczas przerwy między tańcami, konsul litewski dr.Maczulis zamierzał wygłosić przemówienie. Jednakże, gdy tylko ukazał się na scenie, powstał zgiełk i publiczność wygwizdała konsula. Nie chciał on odrazu zrezygnować, jednak stanowcza postawa publiczności zmusiła go do opuszczenia sceny. Wypadek ten pismo tłumaczy wrogiem stanowiskiem emigracji litewskiej zagranicą względem obecnego ustroju w Litwie.-

W s p r a w i e p r z y j ę c i a P o l a k ó w d o a k a d e m i c k i e g o Z w i ą z k u p a ń s t w b a ł t y c k i c h . Jak wiadomo, na konferencji studentów państw bałtyckich, która się odbyła w roku ubiegłym w Rydze, Litwini ostro zaprotestowali przeciwko przyjęciu Polaków, grożąc wystąpieniem ze związku. W pierwszych dniach maja w Kownie rozważano, jakie stanowisko mają zająć delegaci litewscy w roku bieżącym. W wyniku narad jednogłośnie postanowiono zaprotestować kategorycznie przeciwko przyjęciu Polski do związku. W razie, gdyby ostatecznie nie udało się tej kwestji pomyślnie załatwić, Litwini mają się starać odłożyć ją na później. W ten sposób ma się nadzieję, że uda się sprawę przewlec i wreszciezupełnie pogrzebać.-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

"Lietuvos Aidas" o syndykacie tytuniowym.

"Lietuvos Aidas" Nr.97. Art. p.t. "Syndykat tytoniowy, wolna konkurencja, czy monopol". Streszczenie:

Przemysłowcy tytoniowi mądrze się urządzili. W Kłajpedzie obowiązuje ustawa niemiecka, która dopuszcza istnienie syndykatów. To też nasi przemysłowcy tytoniowy utworzyli syndykat w Kłajpedzie, syndykat, który w Litwie oficjalnie nie istnieje. Ujemne skutki syndykatu wkrótce się zaznaczyły. Od chwili jego powstania jakość wyrobów tytoniowych spadła w sposób zastraszający, co może pociągnąć za sobą w niedalekiej przyszłości import wyrobów tytoniowych z zagranicy. Jednak nietylko dla palaczy syndykat jest szkodliwy. Szkodliwy on jest i dla państwa, gdyż ze względu na złe wyroby wzrósł popyt na wyroby zagraniczne. Pozatem, w związku z powstaniem syndykatu, faktycznie istnieje monopol tytoniowy, z którego jednak korzyści ciągnie nie państwo, lecz prywatne osoby. Wobec tego, albo rząd powinien ująć w swe ręce monopol, który jest już faktem dokonanym, albo też zarządzić, aby przemysłowi tytoniowemu w Litwie została zapewniona wolność konkurencji. Innego wyjścia obecnie niema.-

Prasa litewska o dobrych stronach niemieckich zarządzeń celnych.

"Zidinis" w ostatnim numerze, w artykule p.t."Nowy rząd niemiecki a cła", następująco wypowiada się o dodatnich stronach niemieckich zarządzeń celnych:

Nasi producenci dotkliwie ucierpią na podniesieniu ceł, gdyż nastąpi zniżka ceny. Jednakże te trudności mają również swą dobrą stronę. Jeśli przypomnieć, jaką zależność od Niemiec popadliśmy pod względem swego eksportu, to cła niemieckie będą nam bodźcem do szukania rynków gdzieindziej, które po mniejszych lub większych wysiłkach znajdziemy. Odżegnawszy się od zbytniej i ze wszech miar niebezpiecznej zależności od Niemiec pod względem eksportu, odżegnamy się również od wpływu politycznego Niemiec, jaki na nas wywierano za pośrednictwem gospodarki. Jest to rzecz bezwzględnie pozytywna i pożądana. Niemcy nie byli nigdy naszymi szczerymi przyjaciółmi i nie są nimi i teraz. Należy tylko zabiegać o to, aby tandecie niemieckiej również, jeśli nie całkowicie, zamknięto, to przynajmniej znacznie zwężono drogę do Litwy. W ten sposób negatywne objawy, wynikające z podniesienia przez Niemcy ceł, mogą dla nas samych wyjść na zdrowie.-

~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~

~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~

"Dzień ~~xxxxxxx~~ Kowieński" o niemieckich cłach i o eksporcie Litwy.

"Dzień Kowieński" Nr.97. Art.p.t."Niemieckie cła a nasz eksport". Streszczenie:

Dopiero teraz zaczynają się stopniowo wyjaśniać rozmiary niebezpieczeństwa, jakie grozi eksportowi litewskiemu i odpowiednim

gałęziom naszego rolnictwa w związku z podniesieniem niemieckich ceł. Zagrożone pozycje naszego handlu zagranicznego na podstawie cyfr z ubiegłego roku stanowiłyby prawie 60 milj.litów, czyli blisko piątą część naszego całego eksportu. Dwie najważniejsze gałęzie naszego rolnictwa, hodowla świń i produkcja masła, zależą prawie wyłącznie od rynku niemieckiego. Już w roku ubiegłym z ógólnej sumy 28.612.600 lt. , na jaką wywieziono zagranicę trzodę chlewną, na Niemcy przypadło ~~28x45~~ 28.045.000 lt. Z sumy 31.376.100 lt. - za masło, na Niemcy przypada 25.547.400 lt.

Po ratyfikowaniu traktatu handlowego z Niemcami, "Lietuvos Aidas" entuzjastycznie obwieszczał, że otwiera on drzwi przed eksportem zwierząt z Litwy do Niemiec. I rzeczywiście, z 40.000 sztuk nierogacizny w 1928 roku, eksport ten wzrósł do 97.000 w 1929-ym. Eksport masła za ten czas wzrósł z 26. miljonów do 31 miljonów zgórą. W roku bieżącym przewidywano wywieść zagranicę do 200.000 sztuk oraz na 50.000.000 lt. masła. Obliczenia byłyby zupełnie słuszne, gdyby nie dokonano podwójnego błędu. Przedewszystkiem w swych stosunkach handlowych, Litwa z dziwną niefrasobliwością oparła się prawie wyłącznie o Niemcy, nie dbając o zabezpieczenie siebie na wszelki wypadek gdzieindziej i nie rozbudowując swych stosunków handlowych z innemi państwami. Doszło do tego, iż w roku ubiegłym udział Niemiec w bilansie naszego handlu zagranicznego stanowił już 59,40 % w eksporcie i 49,03 % w imporcie. W dalszym ciągu wzrostu wywozu nierogacizny i masła do Niemiec zakrawałoby to wprost na całkowitą ekonomiczną zależność od Niemiec.

Byłoby to jeszcze pół biedy, gdyby stosunek taki był wzajemny. Tymczasem udział Litwy w bilansie handlu zagranicznego Niemiec stanowi zaledwie kilka promil. Pozostaje więc przypomnieć chyba tylko interes polityczny. To też prasa litewska nadmienia o potrzebie rewizji dawnego stanowiska, a nawet zmiany, lub zmodyfikowania orjentacji. Lecz skoro Niemcy nie zatrzymały się przed tem, by zadać Litwie nowy cios w postaci ceł, to jasnem jest, iż o ten interes dbają one o tyle o ile i nie poświęcą dla niego własnej korzyści gospodarczej. Wybitnie antylitewskie zarządzenia celne Rzeszy są bądź pierwszym wypadkiem poważnego rozdźwięku w stosunkach litewsko-niemieckich, daje nam dużo do myślenia i jest bardzo pouczające. Po pierwsze, dowodzi ono jaskrawo, jak daleco Niemcy ignorują Litwę, po drugie - dostajemy bardzo pożyteczną, acz dotkliwą, nauczkę, iż niewolno opierać swych interesów gospodarczych na konjunkturach polityki bieżącej, po trzecie - nabieramy doświadczenia, iż dojście do władzy rządu prawicowo-nacjonalistycznego w Niemczech sprawy litewskie sprowadza jedynie do prostego etapu w bezceremonjalnem "parciu na Wschód".-

Z m i a n a u s t a w y o r e f o r m i e r o l n e j .

"Vyriausybes Zinios" Nr.324-ym podaje zmianę ustawy o reformie rolnej. Zmiana dotyczy niżej podanych artykułów:

§ 1 .

W p.c ustępy: "przed wojną" i "którzy sami lub ich dzieci służą lub służyli wiernie w wojsku litewskiem" - zostają skreślone. Punkt "d" zostaje skreślony.

§ 2[1]. Cyfra 80 zostaje zastąpiona cyfrą 150 i wyrazy "2 lipca 1920 r." - wyrazami "3 kwietnia 1922 r.".

§ 2[2]. Cyfra 80 zostaje zastąpiona cyfrą 150.

§ 2[3]. Artykuł zostaje uzupełniony następującem zdaniem: Jeśli tacy żołnierze-ochotnicy, podczas ogłaszania ustawy o reformie rolnej, ożenili się, korzystają oni z praw wskazanych w artykule również na ziemiach swych żon. W liczbie pozostawionych na mocy tego artykułu 80 ha może być zwróconych do 25 ha lasu z wywłaszczonego w tych gospodarstwach obszaru leśnego.

§ 2[4]. Jeśli przy ogłaszaniu ustawy o reformie rolnej, właściciele rządzili ziemią, pozostającą w ich wspólnem posiadaniu, od-

dzielnie jeden od drugiego, wówczas ziemia taka podlega wywłaszczeniu, przyczem każdemu jej właścicielowi pozostawia się do 80 ha. Tak samo pozostawia się do 80 ha ziemi osobom, które samodzielnie rządziły gospodarstwem rolnem, chociażby formalnie ziemia nie była przekazana spadkobiercy właściciela.

§ 5. W pierwszem zdaniu opuszcza się wyraz "rolnik". Drugie zdanie zmienia się w następujący sposób: "Grunta mogą być jedynie sprzedane osobom wskazanym w § 71 niniejszej ustawy i pod warunkiem, jaki przewiduje pomieniony artykuł". W trzeciem zdaniu wyrazy "punkty a i b" zostają zastąpione wyrazami "punkty a, b i c". Pozatem paragraf zostaje uzupełniony następującem zdaniem: "Nie - sprzedane lasy obcokrajowców może nabyć państwo w trybie przewidzianym przez art.172 Statutu Leśnego /Zbiór Ustaw VIII tom/. W tym wypadku las ocenia się według przepisów zatwierdzonych przez Ministra Rolnictwa i Mienia Państwowego 28 maja 1899 r. Przepisy te dotyczą szacowania nabywanych i wywłaszczanych przez rząd za pośrednictwem Departamentu Leśnego gospodarstw leśnych."

§ 6. Artykuł zostaje zmieniony jak następuje: "Prywatny właściciel, którego ziemię się wywłaszcza, ma prawo sam wskazać tę przestrzeń ziemi, którą obiera dla normy niepodlegającej wywłaszczeniu. W liczbie normy niepodlegającej wywłaszczeniu prywatny właściciel ma prawo otrzymać na mocy wstępnej ustawy do reformy rolnej /Vyriausybes Zinios Nr.45 w.454/ do 25 ha swego wywłaszczonego lasu, jeśli zwrot tego lasu nie rujnuje prowadzonej przez państwo gospodarki leśnej, lub też ma prawo otrzymać i ponad 25 ha, jeśli zwracane przestrzenie lasu są rozrzucone między polami lub nie nadają się do gospodarstwa leśnego. Granice pozostawianej właścicielowi ziemi i zwracanego lasu ustala ostatecznie urząd wykonawczy reformy rol - nej". Uwaga do paragrafu zostaje skreślona.

§ 6¹. Do pozostawianej właścicielowi normy ziemi niepodlegającej wywłaszczeniu nie wlicza się dróg służących do publicznego użytku, piasków i nieużytków.

§ 6². Osobom, którym po wywłaszczeniu lasów nie pozostało ziemi, zwraca się 80 ha wywłaszczonego od nich lasu, tym zaś, którym pozostało poniżej 55 ha, zwraca się lasu tyle, ile brakuje posiadanej ziemi do 80 ha.

§ 6³. Budynki położone na obszarze normy ziemi niepodlegającej wywłaszczeniu nie są wywłaszczane; jeśli na tym obszarze brak pewnych niezbędnych dla gospodarstwa budynków, lub jeśli jest ich zbyt mało, wówczas zezwala się właścicielowi wziąć z wywłaszczonej ziemi brakującą do normy ustalonej przez Ministra Rolnictwa ilość budynków.

§ 6⁴. Osobom, których ziemie są wywłaszczone na mocy § 2 wstępnej ustawy o reformie rolnej /Wiadomości Urzędowe Nr.45, w.454/, z tej ziemi, z wyjątkiem majoratów oraz ziem podarowanych przez cara rosyjskiego lub jego władze, zwraca się na własność do 80 ha z budynkami i inwentarzem, jeśli to mienie jeszcze nie zostało użyte na potrzeby reformy rolnej.

§ 6⁵. Całkowitym członkom i udziałowcom byłej spółki li - towskiej, która za rządów rosyjskich skupywała majątki i kolonizowała ich wśród Litwinów, z faktycznie nabytych lub zakupionych przez pomienioną spółkę majątków przeznacza się bez odszkodowania do 150 ha ziemi lub lasu.

§ 6⁶. Osobom, od których na mocy wstępnej ustawy o reformie rolnej wywłaszczono ziemię, którą rząd rosyjski odkupił od prywatnych właścicieli i oddał przodkom pomienionych osób na prawach majoratu, może być zwróconych z tej ziemi do 80 ha ziemi lub lasu.

§ 6⁷. Wywłaszczone na mocy wstępnej ustawy o reformie rolnej otwarte wody i jeziora zwraca się ich byłym właścicielom do obszaru 150 ha, jeśli zwrot nie jest szkodliwy dla państwowej gospodarki wodnej; obszar ten nie zalicza się do normy niepodlegającej wywłaszczeniu. Właścicielom, którzy przy ogłoszeniu ustawy o reformie rolnej, nie mieli ziemi wcale lub mieli poniżej 80 ha, zwraca się wszystkie wywłaszczone od nich otwarte wody i jeziora.

§ 6⁸. Właścicielom ziemi, którzy przy ogłoszeniu ustawy o

reformie rolnej nie mieli już ziemi dlatego, że część jej została wzięta na mocy ustawy o zaopatrzeniu w ziemię wojskowych, inna zaś część została wywłaszczona na mocy wstępnej ustawy o reformie rolnej, może być zwróconych na własność na rachunek normy niepodlegającej według ustawy o reformie rolnej wywłaszczeniu do 150 ha ziemi, wywłaszczonej od nich na mocy § 2 wstępnej ustawy o reformie rolnej, jeśli ziemia odebrana odnich na mocy ustawy o zaopatrzeniu wojskowych w ziemię była takiego rodzaju, iż według §2 wstępnej ustawy o reformie rolnej nie podlegałaby wywłaszczeniu i jeśli ziemia wywłaszczona od nich na mocy §2 wstępnej ustawy o reformie rolnej została im wydzierżawiona na potrzeby kulturalnej gospodarki.

§ 7. Drugie zdanie opuszcza się.

§ 8. Artykuł opuszcza się.

§ 9. W uwadze cyfry 3 i 80 ha opuszcza się.

§ 14. Pierwsze zdanie zostaje zmienione jak następuje: "Pierwszeństwo przed wszystkimi innymi w otrzymaniu ziemi mają ci gospodarze lub ich prawni spadkobiercy, od których ziemie po r.1861 zostały odebrane i przydzielone do dworu, jeśli odpowiadają oni warunkom wskazanym w §13 niniejszej ustawy i jeśli w czasie ustalonym przez urzędy wykonawcze reformy rolnej, przed rozpoczęciem prac nad parcelacją gruntów dworu, zgłoszą życzenie co do otrzymania ziemi. Z takiego samego pierwszeństwa korzystają byli właściciele lub prawni spadkobiercy ziem skonfiskowanych przez rząd rosyjski po 1 stycznia 1863 r.". W uwadze /p.2/ ustęp: "którzy sami lub ich dzieci służą lub służyli wiernie w wojsku litewskiem" - zostają skreślone.

§ 37. Paragraf opuszcza się.

§ 51[1]. Po wydaniu aktów własnościowych na ziemię /§51/, granice tej ziemi oraz znaki miernicze, ustawione dla zaznaczenia tych granic na miejscu, uzyskują znaczenie ustalone na mocy §§ 30 i 31 ustawy o uporządkowaniu ziemi.

§ 54[1]. Drugi ustęp zostaje zmieniony w następujący sposób: "Względem ziemi nabytej na mocy niniejszego artykułu stosuje się ustawę o reformie rolnej tak, jakby należała ona do nabywcy podczas ogłoszenia niniejszej ustawy."

§ 54[2]. Artykuł opuszcza się.

§ 54[3]. Zezwala się na zawieranie aktów przekazywania oraz nabycia dotyczących ziem, względem których się stosuje § 2 wstępnej ustawy o reformie rolnej i które do dnia ogłoszenia ustawy o reformie rolnej zostały na mocy aktów rejentalnych zaprzedane lub sprzedane, lecz akty przekazania lub nabycia nie są jeszcze zakończone, jeśli na mocy tych aktów przekazuje się rolnikom ziemię o obszarze nie większym niż 80 ha.

§ 59. Uwagę uzupełnia się następującym ustępem: "Za wywłaszczoną na mocy § 52[2] niniejszej ustawy ziemię poniżej 80 ha zamiast odszkodowania pieniężnego może być oddana byłemu właścicielowi brakująca przestrzeń w postaci wywłaszczonego lasu lub gruntów położonych gdzieindziej a równoważnych co do wartości. Długi i inne ograniczenia, które ciążą na ziemi wywłaszczonej na mocy § 52[2] niniejszej ustawy przechodzą na ziemię oddaną zamiast odszkodowania pieniężnego". Pozatem artykuł uzupełnia się następującą drugą uwagą: "Zanim nie są wydane obligacje przewidziane w § 62, w wyjątkowych wypadkach na mocy uchwały Gabinetu Ministrów właściciel za ziemię wywłaszczoną ponad 80 ha może uzyskać odszkodowanie w postaci pewnego obszaru państwowej ziemi lub lasu, albo też w gotówce w drodze poszczególnego porozumienia. Umowę z właścicielem zawiera Minister Rolnictwa i zatwierdza ją Gabinet Ministrów.

§ 65[1]. Ziemie znajdujące się pod opieką Ministerstwa Rolnictwa a niepodlegające wywłaszczeniu, po upłynięciu 10 lat od roztoczenia opieki, mogą być sprzedane z przetargów w trybie ustalonym na mocy § 65 niniejszej ustawy, przyczem pieniądze otrzymane ze sprzedaży ziemi wnosi się do depozytu właścicieli ziem, nad któremi opiekuje się skarb państwa.

§ 70. W końcu artykułu wstawia się wyraz "bezpłatnie".

" 71. Artykuł zostaje zmieniony jak następuje: "Od pry-

watnych właścicieli, których ziemia na mocy ustawy o reformie rolnej jest nietykalna, lub na mocy tejże uchwały /§§ 1, 2, 3, 6, 10, 11 i 12/ albo ustawy o normie niepodlegającej wywłaszczeniu /Wiad. Urzędowe Nr.313/ jest pozostawiona, jako też od skarbu /Ustawa o reformie rolnej § 65/, mogą ziemię nabyć ci, którzy sami lub ich ojcowie lub dziadowie trudnią się lub trudnili rolnictwem, lub pracują czy też pracowali na roli, i to pod tym warunkiem, aby w jedne ręce wraz z nabywaną ziemią nie trafiło ponad 150 ha."

§ 72. Wyrazy w pierwszym ustępie: "pałace i parki" zastępuje się wyrazami: "i pałace, posiadające znaczenie historyczne". Drugi ustęp opuszcza się.

§ 75. Między wyrazem "zastawić" a wyrazem "lub" wstawia się słowa "wstępną ustawę o reformie rolnej". Wyraz "trzecich" zostaje zastąpiony wyrazem "innych".

§ 76. Minister Rolnictwa nie wytacza spraw sądowych co do aktów, na mocy których ziemie wywłaszczone według ustawy o reformie rolnej, z wyjątkiem położonych w granicach miasta, z racji przedawnienia władania zostały już w trybie ochronnym sądownie przyznane jako własność rozmaitych osób na obszarach nie większych niż 80 ha; sprawy wytoczone już z powodu takich aktów zostają umorzone.

§ 77. Wyrazy "z wyjątkiem § 3, 6 i 8" i wyrazy "z wyjątkiem §§ 6 i 8" - opuszcza się.-

Sytuacja przemysłu tytoniowego w Litwie. W końcu kwietnia Związek litewskich przemysłowców tytoniowych wydał herbatkę dla przedstawicieli pism miejscowych oraz zagranicznych. W czasie herbatki poruszano kwestje, dotyczące rozwoju i ogólnej sytuacji litewskiego przemysłu tytoniowego, który jest jedną z najbardziej rozwiniętych gałęzi wytwórczości litewskiej. Pierwszy zabrał głos dyrektor najstarszej w Kownie fabryki wyrobów tytoniowych Ch.Ziwa p.Olicki. Mówca wskazał, iż Litwa posiada przedewszystkiem zadużo fabryk wyrobów tytoniowych, gdyż na niecałe 2½ milj.ludności przypada ich aż 13, gdy tymczasem zapotrzebowanie krajowe mogłoby zaspokoić produkcja 3-4 fabryk. W Niemczech np. na parę miljonów ludności przypada tylko jedna fabryka wyrobów tytoniowych, jakkolwiek przeciętna konsumcja tytoniu w Niemczech jest znacznie wyższa niż w Litwie. Następnie wygłosił przemówienie przedstawiciel fabryki "Zefir". Stwierdził on, że Litwa posiada stosunkowo najlepsze papierosy po najniższych cenach. W Niemczech np. najtańszy papieros kosztuje 5 pf., w Litwie - najdroższy 6 centów, czyli 2,5 pf. w walucie niemieckiej. 98 % konsumentów litewskich pali tytoń najniższego lub niższego gatunku i jedynie 2 % pali dobre gatunki. Zdaniem mówcy, gatunek tytoniu i papierosów bynajmniej się nie pogorszył. Pogorszenie gatunku nie może nastąpić, gdyż każda z fabryk dba o swą markę. Zysk fabrykantów jest minimalny. Wystarczy tylko wskazać, że sama opłata akcyzy stanowi 60 % wartości sprzedawanych wyrobów - czyli z 24 milj.litów, płaconych rocznie za wyroby tytoniowe, państwo otrzymuje w postaci akcyzy 14 miljonów. Z pozostałych 40 % uzyskanej sumy fabrykanci muszą opłacić tytoń, robotnika, etykiety i podatek. Szukając wyjścia z tej trudnej sytuacji, fabrykanci proponowali rządowi, by przejął ich fabryki. Przekazywali oni swe warsztaty pracy, byle tylko mieć 8 % od włożonego kapitału. Z odpowiedzią na przemówienie przedstawiciela "Zefiru" wystąpił redaktor "Musu Rytojus" p.Grużas, który wyraził powątpiewanie, czy rzeczywiście fabrykanci tak mało zarabiają. Litwa konsumuje rocznie przeszło 1 miljon klg. tytoniu, fabrykanci płacą za 1 klg 4 lt., wyroby swe sprzedają przeciętnie po 24 lt. za kilogram, czyli po odrzuceniu 14 lt. na rzecz państwa, pozostaje dla fabrykanta 10 lt. Pozatem mówca wskazał na brak urządzeń higjenicznych w fabrykach oraz na niską płacę robotnic, które często złe warunki materjalne zmuszają do nierządu. Ostatni zabrał głos dyrektor ELTY p.Turauskas, który wskazał na potrzebę nowoczesnego sposobu informowania prasy przez fabrykantów. Prasa bowiem poza zamieszczaniem artykułów o przemyśle, powinna mieć jeszcze bogate archiwum, by w każdej chwili mieć faktyczny materjał do dyspozycji.-

[illegible]

[illegible] výrobcích, [illegible] o reformě [illegible] jest [illegible] /§§ 1, 2, 3, 4, 5, [illegible] 11 a 12/ [illegible] Úředního lr.315/ jest pozastavena, jako též [illegible] reforme [illegible] § 66/ [illegible] nebo [illegible] [illegible] [illegible] "

§ 72. Výraz v [illegible] "počtem i pořadí" [illegible] "1 počtem [illegible]" [illegible]

§ 75. [illegible] "tlik" [illegible] "[illegible]" [illegible]

§ 76. [illegible]

§ 77. Výrazy "z výjimkou § 3, 4 i 5" i výrazy "[illegible] § 6 i 8" - [illegible]

S i t u a c e [illegible]

[illegible]

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

P r o p a g a n d a Z w i ą z k u O d z y s k a n i a W i l n a a w y s t a w a r o l n i c z o - p r z e m y s ł o w a w K o w n i e .

"Musu Vilnius" Nr.9 /23/ z dnia 1 maja 1930 r. Art.p.t. "Przygotowujmy się do wystawy rolniczo-przemysłowej". Streszczenie:

Z pomyślnemi konjunkturami gospodarczemi Litwy ściśle się wiąże sprawa odzyskania Wilna. Polska, zabrawszy Litwie Wilno, sądziła, że ostatecznie pogrąży Litwę pod względem polityczno-gospodarczym. Rachuby te jednak zawiodły. W ciągu dziesięciu lat Litwa goiła swe rany, osiągając konkretne rezultaty, które właśnie wystawie rolniczo-przemysłowa pozwoli, zwłaszcza ze strony rolniczo-gospodarczej, ocenić. W tym celu do wystawy tej należy się odpowiednio przygotować. Obok celów czysto gospodarczych wystawy, uwzględnić wypadnie jej cele moralne. Chodzi mianowicie o wykazanie, w jakim stopniu ucierpiała Litwa i cierpi w dalszym ciągu na utracie Wilna. Związek Odzyskania Wilna powinien wyzyskać napływ ludności z powodu wystawy do Kowna i tem intensywniej propagandę swą podczas wystawy rozwinąć.-

"L i e t u v o s A i d a s" o r o c z n i c y s e j m u u s t a w o d a w c z e g o .

"Lietuvos Aidas" Nr.99 z dn.3.V.1930 r. Art.p.t."W sprawie rocznicy sejmu ustawodawczego". Streszczenie:

W związku ze zbliżającą się rocznicą zwołania sejmu ustawodawczego, prasa opozycyjna wzywa do obchodu tej rocznicy w sposób jaknajuroczystszy, podkreślając, że sejm ustawodawczy wybrany był w sposób niemal idealny i był prawdziwym wyrazicielem woli narodu litewskiego. Twierdzenie takie mija się z prawdą. Znaczna część narodu żadnej swej woli wyrażać nie mogła, gdyż nie była w tym kierunku uświadomiona. Sejm ustawodawczy był wyrazicielem woli leaderów poszczególnych partyj, nigdy zaś - narodu. Niektórzy dopatrują się zasługi sejmu ustawodawczego w fakcie proklamowania niepodległości litewskiej. Nie trzeba jednak zapominać, że niepodległość proklamowana była już dawniej /sejm litewski w Petersburgu ~~w 1917 roku~~/ lub konferencja wileńska w 1917 roku/. Sejm ustawodawczy, proklamując niepodległość, dał jedynie wyraz rzeczom znanym. Zresztą, nie sztuka proklamować niepodległość. Przedewszystkiem należało ją wywalczyć i utrzymać. O ile sejm ustawodawczy ma zasługi, to jedynie na polu gospodarczo-kulturalnem. Nie wdając się w ocenę działalności sejmu ustawodawczego, zaznaczyć należy, że była ona jednym z etapów ewolucji państwowej w Litwie i że stawianie sejmu ustawodawczego ponad inne sejmy czy sejmiki państwowe nie ma racji bytu. Tembardziej niema racji bytu traktowanie dziesięcioletniej rocznicy zwołania sejmu ustawodawczego jako "największego święta narodowego", w myśl zaleceń "Lietuvos Žinios". Litwie wystarczy jednego święta narodowego, jakiem jest dzień 16-go lutego.-

"L i e t u v o s A i d a s" o s t a n o w i s k u c h r z e ś c i j a ń s k i e j d e m o k r a c j i w s p r a w i e j u b i l e u s z u W i t o l d o w e g o .

"Lietuvos Aidas" Nr.103 z dnia 8.V.1930 r. Art.p.t."Nasze

zdanie". Streszczenie:

Organizacja litewskiej młodzieży katolickiej, będąca właściwie ekspozyturą chrześćjańskiej demokracji, uchwaliła ostatnio obchodzenie własnego Święta Pieśni i to akurat w czasie obchodu pięćsetletniej rocznicy śmierci Witolda. Pomysł taki jest zamachem na jedność narodową, gdyż cały naród litewski solidarnie się przygotowuje do wspólnego obchodzenia jubileuszu. Pomysł młodzieży katolickiej ma podłoże wyłącznie partyjno-polityczne i zasługuje na tem większe potępienie. Należy jednak mieć nadzieję, że władze kościelne wdrożą odpowiednie kroki dla powstrzymania młodzieży katolickiej od podobnych wybryków.-

"L i e t u v o s Ż i n i o s" o z n a c z e n i u s e j m u u s t a w o d a w c z e g o.

"Lietuvos Żinios" Nr.102 z dn.7.V.1930 r. Art.p.t."O zasady i konsekwencję". Stręszczenie:

Zasługi sejmu ustawodawczego polegają przedewszystkiem na wprowadzeniu konstytucji i reformie rolnej, nie mówiąc już o innych doniosłych uchwałach. Temniemniej urzędówy "Lietuvos Aidas" usiłuje obniżyć zasługi sejmu ustawodawczego, zapominając, że nie jest to zgodne z wolą narodu i popełniając w ten sposób niekonsekwencję, gdyż przecie właśnie "Lietuvos Aidas" uważa się za organ narodowców. Z drugiej strony, narodowcy zapowiadają przecie zwołanie sejmu i wybory prezydenta. W jakim celu przeto "Lietuvos Aidas" atakuje sejm i wogóle wybory. Gdzież więc są zasady, gdzie logika? -

"L i e t u v o s Ż i n i o s" o o p t y m i z m i e u r z ę d ó w k i.

"Lietuvos Żinios" Nr.104 z dn.9.V.1930 r. Art.p.t."Czy tak istotnie". Streszczenie:

"Lietuvos Aidas" z całą gorliwością przedstawia stale prace rządu w świetle jaknajlepszem. Tak więc, w N-rze 100 "Lietuvos Aidasa", w artykule p.t."Rząd a społeczeństwo" wypowiadane są myśli, iż wszystko w państwie litewskiem jest w jaknajlepszym porządku, stosunki między rządem a społeczeństwem są normalne, rząd dokłada wysiłków do poprawy gospodarczego stanu kraju i t.d. i t.d. Twierdzeniam podobne niezawsze jednak odpowiadają rzeczywistości. Przedewszystkiem prasa opozycyjna i wogóle społeczeństwo skrępowane są co do swobody wyrażania opinji w sprawie działalności rządu. O ile istotnie opozycja i jej ideały zbankrutowały, jak to twierdzi urzędówka, dlaczego w takim razie nie pozwala się opozycji zabierać głosu w sprawach, dotyczących jaknajszerszego ogółu. Informacje urzędowe stanowczo są niewystarczalne. Wychodzi więc na to, że nie wszystko jest na Litwie w porządku i że nie całkiem normalne są stosunki społeczeństwa ze sferami rządzącemi.-

"S o c j a l d e m o k r a t a s" o z a d a n i a c h p a r t j i s o c j a l d e m o k r a t y c z n e j.

"Socjaldemokratas" Nr.19 z dn.8.V.1930 r. Art.p.t."W sprawie przygotowania". Streszczenie:

W związku ze zmianą sytuacji politycznej wypadnie nam odbudować i rozwinąć nasze organizacje partyjne. Jako organizacjom

partyjnym wypadnie nam wejść w kontakt z naszem pracującem społeczeństwem, oświecać je, podnosić uświadomienie klasowe robotników, przyciągać ich do masowych organizacyj politycznych i zawodowych i uczestniczyć w walkach proletarjatu o jego dążenia. Powinniśmy się więc przygotować do pracy w szerokich masach.

Jakież będą warunki tej pracy? W zasadzie nie inne, niż na początku tworzenia się niepodległej Litwy. Z tą tylko różnicą, iż w latach 1918-26 nasze społeczeństwo robotniczez zran silniej, wkońcu zaś słabiej, żyło powojenną atmosferą rewolucyjną i nadziejami. Natomiast obecnie, w najbliższej przyszłości, życie w Litwie przybierze bardziej trwałe formy. Znaczy to, że i walka robotnicza również będzie się odbywała w bardziej trwałych okolicznościach, w atmosferze bardziej zrównoważonej, codziennej.

Warunki pracy są wyjątkowo ciężkie. Klasa robotnicza jest rozproszona po drobnych zakładach przemysłowych w miastach i jeszcze mniejszych gospodarstwach na wsi. Wypadnie jej długie latać pracować w zacofanej, niecintratnej gospodarce, która będzie usiłowała zapewnić swój byt w rywalizacji światowej drogą bezwzględnego wyzysku robotnika. Z tym wyzyskiem robotnikom w Litwie będzie zwłaszcza ciężko walczyć zarówno z powodu braku organizacji i nadmiaru robotników, jako też z powodu sezonowego charakteru produkcji w gospodarce rolnej, a częściowo i w samym naszym przemyśle.-

W y k r y c i e   s k ł a d u   l i t e r a t u r y   k o m u n i s t y c z n e j . Policja kryminalna wykryła w Słobodzie skład literatury komunistycznej. Znaleziono szereg książek i pism o treści wywrotowej, ulotki, dwa szapirografy i czerwony sztandar.-

P r o j e k t   u s t a w y   o   a d w o k a t u r z e . Rada Stanu przystąpiła do rozważania projektu nowej ustawy o adwokaturze. Główne punkty nowej ustawy są następujące: 1/ zniesienie prywatnej adwokatury i instytucji pomocników adwokatów przysięgłych, 2/zniesienie nazwy "adwokat przysięgły" i zastąpienie jej zwykłą nazwą "adwokat", 3/ dla uzyskania prawa praktyki adwokackiej wymaga się kandydowania w sądzie i złożenia odpowiednich egzaminów, 4/ wprowadza się ścisły nadzór nad kandydatami adwokackimi.-

D z i e ń   1 - g o   m a j a   w   L i t w i e . Pierwszy maja w całej Litwie minął spokojnie. Żadnych demonstracyj nigdzie nie było. Objaw ten należy kłaść na karb wzmożonej zapobiegawczej akcji policji. Policji udało się zlikwidować cały szereg komunistycznych bojówek w Kownie i na prowincji i w ten sposób zapobiec zakłóceniu porządku. Dochodzenie wykazało, iż komuniści szykowali w Kownie wielką demonstrację, zamierzali oni zawiesić pracę na elektrowni, stacji wodociągowej i komunikację autobusową.-

P o d r ó ż   p o s ł a   s o w i e c k i e g o   d o   K ł a j p e d y . Poseł sowiecki Pietrowski w towarzystwie sowieckiego przedstawiciela handlowego Angarskiego wyjechał do Kłajpedy. Celem podróży posła Pietrowskiego jest zapoznanie się z gospodarczą sytuacją kraju Kłajpedzkiego. Sowiety podobno zamierzają rozszerzyć swój handel drogą morską z Litwą.-

E m i g r a c j a   z   L i t w y   w   k w i e t n i u   r. b. W kwietniu wyemigrowało z Litwy 525 osób /w marcu 1.202/, w tem: do Argentyny - 192 /w marcu 255/, Brazylji -79/93/, Kanady - 132/209/, Urugwaju - 53 /68/, Stanów Zjednoczonych - 57/72/, Meksyku - 2, Palestyny - 2, Australji - 3 i Południowej Afryki 5/482/. Na zmniejszenie emigracji wpłynęło w znacznym stopniu zamknięcie granicy Południowej Afryki dla imigrantów.-

W ciągu czterech pierwszych miesięcy bieżącego roku wyemigrowało z Litwy 3.794 osoby.-

P o m o c   Ż y d ó w   a m e r y k a ń s k i c h   Ż y d o m   w   L i t w i e . Przed pewnym czasie w Stanach Zjednoczonych został

utworzony związek Żydów rodem z Litwy. Związek w obecnej chwili stale się troszczy o zwiększenie ilości członków. Należy zaznaczyć, iż Żydzi rodem z Litwy wstępują do związku chętnie. Nawet w Kanadzie zauważa się znaczne zainteresowanie.

Związek, pragnąc zbadać istotną sytuację Żydów w Litwie, przysłał specjalną komisję, w skład której weszło trzech wybitnych Żydów amerykańskich. Prezes tej komisji Winer po powrocie z Litwy złożył prezesowi związku raport. Raport stwierdza przychylne stanowisko rządu litewskiego względem komisji i wogóle względem Żydów, odzwierciadla stan handlu i przemysłu, wskazuje, iż 5 % Żydów litewskich zagospodarowało się już na roli i proponuje szereg środków celem ulepszenia sytuacji Żydów. Przedewszystkiem więc proponuje się zaciągnięcie pożyczki w kwocie 500 tysięcy dolarów, którą to pożyczkę, złożoną w banku żydowskim, można byłoby wykorzystać na cele rozwoju żydowskich zakładów handlowych i przemysłowych. Następnie proponuje się zwrócić do jakiejbądź światowej organizacji filantropijnej, aby w główniejszych miastach litewskich założyła dla Żydów szkoły handlowe oraz parę wyższych szkół technicznych, nadto zaś nowoczesną szkołę rolniczą, w której wraz z Żydami mogliby i uczniowie Litwini nauczyć się nowych metod gospodarki. Wkońcu raport stwierdza niezwykłe rozprzestrzenienie się języka hebrajskiego wśród Żydów w Litwie i wskazuje na to, iż przy współpracy rządu litewskiego z Żydami amerykańskimi, Litwa stanie się ośrodkiem kultury i nauki żydowskiej i nowoczesnem Yavneh.

Związek w ubiegłym roku przyszedł również z pomocą Żydom, którzy ucierpieli z powodu nieurodzaju. Staraniem związku przysłano wówczas dla nich około 60.000 dolarów.-

"I d i s c h e S t i m m e" o s t a n i e s z k o l n i c t w a ż y d o w s k i e g o w L i t w i e . "Idische Stimme" w dalszym ciągu wypowiada się o położeniu szkolnictwa żydowskiego w Litwie. Zaznacza ono mianowicie, że się prowadzi nagankę na szkoły żydowskie. Po wypadkach zmuszania do połączenia szkół żydowskich o różnych kierunkach, w pośpiesznem tempie zaczyna się łączyć szkoły żydowskie z litewskiemi, obierając jako zwierzchników zjednoczonej szkoły kierownika szkoły litewskiej. W ostatnich dniach otrzymano z prowincji szereg wiadomości, iż szkoły żydowskie zostały połączone z litewskiemi i kierownikowi szkoły żydowskiej nakazano oddać swą szkołę wraz z jej inwentarzem do dyspozycji kierownika miejscowej szkoły litewskiej. Pomimo iż w roku ubiegłym przy podjęciu naganki zapewniano, iż chodzi tu o niewielkie miasteczka i połączenie jest jedynie czysto techniczne, obecnie podejmuje się nagankę w takich miejscowościach, jak Kroże, Taurogi i t.d. Takie połączenie grozi również szkole w Siadach.-

Z m i a n a u s t a w y o w i ę z i e n i a c h . Gabinet Ministrów na ostatniem posiedzeniu przyjął zmianę ustawy o więzieniach. Zgodnie z tą zmianą, Ministerstwo Sprawiedliwości będzie mogło zamknąć kilka domów aresztu na prowincji. Zostaną zamknięte domy aresztu w Szakach i Łoździejach.-

N o w y p r o j e k t u s t a w y o ś w i ę t a c h . Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowało i przesłało Gabinetowi Ministrów nowy projekt ustawy o świętach. Ustawa przewiduje zmniejszenie ilości świąt. Pozatem w miastach, z wyjątkiem Kowna, będzie zezwolony w święta handel od godziny 13 do 16. Ustawa zezwala również na otwieranie w święta zakładów fryzjerskich, co dotąd było zakazane.-

~~Sxxxxxxxxx~~ Z G a b i n e t u M i n i s t r ó w . W dniu 9 maja odbyło się w Kownie posiedzenie nadzwyczajne Gabinetu Ministrów, na którem rozważono zmiany ustawy o odpoczynku niedzielnym oraz sprawy obchodu 15-go maja i dnia otwarcia sejmu ustawodawczego.-